

A HUMORSTÍLUSOK HASONLÓSÁGA A BARÁTI PÁROK KÖZÖTT, A BARÁTSÁGGAL VALÓ ELÉGEDETTSÉG TÜKRÉBEN ÉS A KÜLÖNBÖZŐ HUMORSTÍLUSOK MEGJELENÉSE A FACEBOOKON

Ágota Zita¹

¹PPKE BTK Pszichológiai Intézet, agotazita@hotmail.com

Jelen dolgozatban a humorstílusokat vizsgáltam baráti párok körében, a barátsággal való elégedettség tükrében. Kutatásom továbbá a humorstílusok Facebookon való megjelenésével foglalkozott, a Facebook használat, és -aktivitás összefüggéseibe helyezve a kérdést. A baráti párok humorstílusainak vizsgálatában 114 fő vett részt (M=21,1 év; SD= 2,7 év), a Facebookkal kapcsolatos vizsgálatokban 168 fő (M=22,2 év; SD=7,4). A Humor Stílus Kérdőívet (Martin, Puhlik-Doris, Larsen, Gray, & Weir, 2003; magyar változat Tisljár, 2011), a McGill Barátság Kérdőívet (Mendelson & Aboud, 2012) és egy Facebookra vonatkozó saját kérdőívet foglalt magában a tesztbattéria. Az eredmények azt mutatták, hogy míg a férfiak a pozitív humorstílusukban mutattak együttjárást a barátjukkal, addig a nők a pozitív és a negatív humorstílusban is hasonlítanak barátjukra. A barátsággal való elégedettséget a férfiaknál a kapcsolatépítő humorstílus pozitívan, a nőknél pedig az agresszív humor negatívan befolyásolta. A témában újszerűnek számító Facebook eredmények azt mutatták, hogy a humorstílus a Facebookon is megjelenhet, azonban ezen a téren további vizsgálatok szükségesek.

Kulcsszavak: humor, humorstílus, barátsággal való elégedettség, Facebook

BEVEZETŐ

A humor jelen van mindennapi életünkben és összefüggésben áll személyiségünk bizonyos aspektusaival (Martin, 2007). Baráti kapcsolataink alakításában és fenntartásában fontos szerepet játszik (Tisljár, 2011), mi több az online felületen is megjelenik (Pennington & Hall, 2014). A dolgozatban a baráti párok humorát hasonlítom össze, a barátságukkal való elégedettség tükrében. Emellett a különböző humorstílusok megjelenését vizsgálom a Facebookon.

A HUMOR ÉS A HUMORSTÍLUS

A humort átfogó, többdimenziós konstruktumnak tekintjük (Martin, 2003, idézi Martin, 2007), ami magában foglalja a humoros cselekvést (vicc, nevetés), a humor létrehozásának folyamatát, a megértését és annak élvezését is. Történhet szóban, írásban; általában társas kontextusban jön létre, ugyanakkor nem feltétlenül szükséges hozzá a társak jelenléte (Martin & Kuiper, 1999, idézi Martin, 2007). A humor lehet állapot (pl. vidámság) és vonás jellemző (humorérzék). Négy fő komponens foglal magában: a társas kontextust, a kognitív-perceptuális folyamatot, az emocionális választ és a nevetés vokális-viselkedéses kifejezését (Martin, 2007). Az első arra világít rá, hogy a humor társak jelenlétében érhető tetten leginkább. Martin és munkatársa dokumentálták, hogy az emberek többet nevetnek és viccelnek amikor másokkal együtt vannak, mint egyedül (Martin & Kuiper, 1999). A második komponens azt jelenti, hogy a humor kognitív folyamat, a humor fejlődése következképpen párhuzamban áll a kognitív fejlődéssel (McGhee, 1979, idézi Tisljár, 2011). A humornak ezen kívül érzelmi aspektusa is van (Samson & Gross, 2012): humor alkalmazása közben pozitív emocionális válaszok keletkeznek. A stresszel szembeni megküzdésre szintén használható a humor (Martin, 2007).

A Martin és munkatársai (Martin, Puhlik-Doris, Larsen, Gray & Weir, 2003) által létrehozott önkítöltős Humor Stílus Kérdőív (HSK) mögött meghúzódó elmélet - újszerűen - a humornak nemcsak jótékony, hanem káros hatásaira is felhívták a figyelmet. Összesen négy humorstílust azonosítottak: két pozitívát és két negatívát. A pozitív stílusok adaptív humor alkalmazások, mivel olyan humor használatot jelentenek, amelyek erősítik az egyént és a kapcsolatokat, jótékony hatással vannak az egészségre és a pszichológiai jóllétre (angol: well being). Ide tartozik a kapcsolatépítő és az énvédő humorstílus. Ezzel szemben a két másik humorstílus maladaptív formák, mert negatív érzelmekeket hívnak életre, mások nevetségessé válnak alkalmazásukkor és károsak a pszichológiai jóllét vonatkozásában. Ezek közé az agresszív és az énléértékelő humorstílusok tartoznak. A következőkben egyenként jellemzem e négy stílust.

A *kapcsolatépítő* humorstílusú ember vicceket, humoros történeteket mond másoknak, együtt nevet a többiekkel, így szórakoztat és erősíti a kapcsolatokat. Ez olyan toleráns humor használat, mely oldhatja a feszültséget, miközben erősíti a társas kohéziót. Kezdetben ezt a stílust társas humornak nevezték (Saroglou & Scariot, 2002). Az *énvédő* humorstílus általános, humoros

életszemléletet jelent. A fogalom arra világít rá, hogy a mindennapok nehézsége ellenére is észreveszi az ember a humoros dolgokat, humoros látásmódot alakít ki, valamint a stresszel való megküzdésben eszközként használja. Ez a humorstílus inkább intrapszichés fókuszú (Martin, 2007), mivel nincs a társak jelenlétéhez kötve. Az *agresszív* (kezdetben ez a rosszindulatú humor nevet kapta) humorstílus a következőket foglalja magába: szarkazmus, gúnyolódás, mások manipulálása és kritizálása a humor által, támadás. A rasszista és szexista humor használata szintén ide sorolható. Továbbá „ide tartozik a humor kényszeres alkalmazása, a szociálisan nem megfelelő helyzetekben való humorizálással együtt” (Tisljár, 2011, 83. o.). Végül, az *énleértékelő* humorstílus az önbecsmérlő, saját magát nevetségessé tevő humoralkalmazás. Az *énleértékelő* humorstílusú személy másokat azzal szórakoztat, hogy történeteket mesél magáról, a hibáiról és hagyja, hogy kinevessék őt. Célja ezzel az, hogy megkedveljék, miközben védekező funkciót egyaránt betölt. A problémákkal való foglalkozást és a negatív érzéseket próbálja ily módon elkerülni a személy (Tisljár, 2011).

A HUMOR STÍLUS KÉRDŐÍV

Martin és munkatársai (2003) kidolgoztak egy kérdőívet, amellyel az egyéni humor használatot lehet mérni. A kérdőív a mindennapi humor alkalmazásból indult ki; abból, hogy az emberek spontán használják a humorstílusokat, nincsenek tudatában humoruk bizonyos funkcióival, tehát nem egy stratégia alapján választják a humorstílusukat. Az általuk Humor Stílus Kérdőívnek nevezett eljárás 32 állításból áll, és négy skálán méri a különböző stílusokat. Az egyes faktorokhoz 8-8 állítás tartozik. A két pozitív skála a Kapcsolatépítő („Szeretem az embereket megnevettetni.”) és az Énvédő humort foglalja magába („A humoros életfelfogásom megvéd attól, hogy túlságosan ideges vagy depressziós legyek a dolgok miatt.”). A két negatív tartalmú dimenzió az Agresszív („Ha valaki hibázik, gyakran ugratom emiatt.”) és az Énleértékelő humor („Gyakran túlzásba viszem saját magam megalázását, amikor próbálok viccelődni vagy mókás lenni.”). A Humor Stílus Kérdőívet (HSK) kanadai mintán validálták 14-87 év közötti személyekkel. A kapott négy skála belső konzisztenciája megfelelő (Martin és mtsai, 2003). A kérdőívet több nyelvre lefordították; Észak- és Dél-Amerikában, Ázsiában és Európában is végeztek kutatásokat használatával (Kazarian & Martin, 2006; Liu, 2012; Saroglou & Scariot, 2002). Mindenhol sikerült az eredeti faktorstruktúrát igazolni. Mi több, kultúrák közti különbségekre is érzékeny a módszer: a belgák kevésbé alkalmazták az énvédő humort, miközben magasabb agresszív humorról számoltak be, mint az eredeti kanadai minta résztvevői (Saroglou & Scariot, 2002). Bizonyos mértékű korrelációt találtak a kapcsolatépítő és énvédő, valamint az agresszív és énleértékelő humorstílusok között, ami azt jelzi, hogy lehet átfedés a humorstílusok között (Martin, 2007). Továbbá, a két adaptív humor alkalmazás gyengén korrelált az agresszív humorstílussal, ami arra utal, hogy a humor pozitív és negatív elemeket is tartalmazhat. A teszt konstruktív és

diszkriminatív érvényessége megfelelőnek bizonyult: a két pozitív humorstílus pozitívan korrelált több korábbi humort mérő eszköz skáláival (SHQ, SHRQ és CHS), ugyanakkor a másik két humor vonatkozásában nem találtak összefüggéseket, tehát újonnan bevezetett konstrukcióról van szó. 2013-ban a fiatalabb gyerekek számára is elkészült a HSK (Fox, Dean, & Lyford, 2013).

NEMI ÉS ÉLETKORI KÜLÖNBSÉGEK A HUMORSTÍLUS ALKALMAZÁSÁBAN

A HSK-n a férfiak magasabb pontokat érnek el, mint a nők, továbbá, a férfiak gyakrabban alkalmazzák az agresszív és éneleértékelő humorstílust (Martin és mtsai, 2003). Más kultúrákban végzett vizsgálatok is igazolták, hogy a férfiak gyakrabban használják az agresszív humorstílust (Liu, 2012; Kazarian & Martin, 2006). Kazarian és Martin (2006) szerint ez azért van, mert az erősebbik nemhez tartozóak ezt a humort a státusz elérése és megerősítése érdekében használják. A fiatalabbak magasabb pontszámokat értek el a HSK-n, mint az idősebbek és az idősebbek kevésbé használták a vicceselő, együttnevető humort, amely a szociális aktivitás csökkenésével magyarázható (Martin és mtsai, 2003). Az idősebb nők szignifikánsan magasabb pontot értek el az énévédő skálán, mint a fiatalabb nők. Az agresszív humorskálán pedig a fiatalabbak értek el magasabb pontszámokat. Az éneleértékelő humorstílus alkalmazásában nem mutatkozott életkori különbség. Martin megjegyzi, hogy longitudinális vizsgálatra lenne szükség, annak megállapítására, hogy a humorhasználatban mutatkozó különbségek a fejlődési változásoknak vagy a kohorsz hatásoknak köszönhetőek-e (Martin és mtsai, 2003).

HUMORSTÍLUSOK A SZEMÉLYISÉGVONÁSOK TÜKRÉBEN

Az eredeti kutatás (Martin és mtsai, 2003) eredményei szerint a kapcsolatépítő humor összefüggésben áll a Big Five koncepció Nyitottság és Energia faktorával, továbbá pozitívan korrelál az önértékeléssel, a vidámsággal és a pszichológiai jólléttel. Ugyanakkor a depresszióval és szorongással negatív kapcsolatot mutat ez a humorstílus. Az énévédő stílus szintén összefüggésben áll az önértékeléssel, vidámsággal és negatívan korrelál a depresszióval, szorongással, hasonlóan az előbbi humorstílushoz. Továbbá, a Megküzdéses Humor Skála összefügg az énévédő humorral, ami bizonyítja az énévédő humor stresszel szembeni protektív erejét. Ugyanis a Megküzdéses Humor Skála azt méri, hogy mely személyek alkalmazzák a humort megküzdésre (Martin, 2007). Az énévédő humorstílus a Big Five értékek közül az Érzelmi stabilitással negatív, a Nyitottsággal és Energiával pozitív összefüggést jelez (Martin és mtsai, 2003). A két pozitív humorstílus a szubjektív boldogsággal korrelál (Liu, 2012). Az agresszív humor a Lelkiismeretességgel és Barátságossággal negatívan korrelál, amíg az ellenségességgel és agresszivitással pozitív összefüggést mutat (Martin és mtsai, 2003). Más kutatók arra a következtetésre jutottak, hogy az agresszív humorstílusú emberek magas önbecsüléssel rendelkeznek, noha mások érzéseivel nem foglalkoznak (Saroglou & Scariot, 2002).

Az éneleértékelő humorstílus az Érzelmi stabilitással pozitívan, a Barátságossággal és Lelkiismeretességgel negatívan jár együtt, továbbá a depresszióval, a szorongással, a pszichiátriai tünetekkel mutat pozitív korrelációt és negatívot az önbecsüléssel, az elégedettséggel és a pszichológiai jólléttel (Martin és mtsai, 2003). Egy olasz kutatásban (Sirigatti, Penzo, Giannetti, & Stefanile, 2014) az éneleértékelő humorstílust alkalmazó vizsgálati személyek étellel való elégedetlenségéről számoltak be, miközben aggódtak a mindennapi problémáik miatt.

A humorstílusokat sokféle kontextusban, különféle emberi kapcsolatok mentén lehet vizsgálni. A jelen dolgozat fókuszában a barátság koncepciója áll, ezért a következőkben, a barátságot fogom bemutatni és jellemezni a humor használat tükrében.

BARÁTSÁG ÉS HUMORSTÍLUS

Fontos szerepet kap a hasonlóság, amikor barátot választunk (F. Lassú, 2004). Nemcsak életkorban, nemben, gazdasági-társadalmi tényezőkben hasonlítanak a barátok egymásra, hanem attitűdjeikben, értékeikben, viselkedésükben, és személyiségükben is.

A barátságok kialakításánál a humort fontosnak tartják az emberek (Tisljár, 2011). A humorérzék preferenciaként jelenik meg a barátságokban (Sprecher & Regan, 2002). Kuiper és munkatársai (Kuiper, Kirsh, & Leite, 2010) azt vizsgálták, hogy milyen baráttal folytatnának szívesen interakciót az egyének. Eredményeik azt mutatták, hogy az adaptív humorstílusú személyek barátságát keresik, az agresszív humorú személyt pedig elutasítják az emberek. A vizsgálat rávilágított arra is, hogy az adaptív humorstílusok pozitív szelf élményt keltenek a másik emberben, míg a maladaptívak negatívot. A humorstílusok gyakoriságát vizsgálva megállapítható, hogy a humorstílusokat a közeli barátok jelenlétében alkalmazták az emberek a leggyakrabban (Kuiper és mtsai., 2010). A humorstílusok a kapcsolatok kialakításában és fenntartásában fontos szerepet töltenek be: „a pozitív humorstílusok egyfajta szociális ügyességként, míg a negatív humorstílusok ezeknek a társas ügyességeknek a hiányaként határozhatóak meg” (Tisljár, 2011, 53.o.).

Egy 2006-os kutatás szerint (Yip & Martin, 2006) a két pozitív humor a társas kompetenciákkal, és az érzelmi intelligenciával korrelált. Társas kompetenciának tekinthető a kezdeményezés, a másoknak nyújtott érzelmi támogatás. Az agresszív humorú személyek kevesebb képességet mutattak az érzelmi támogatásra és a konfliktusok kezelésére. Az éneleértékelő humorstílusúak pedig nem tudták képviselni személyes érdekeiket másokkal szemben. Kuiper és munkatársainak publikációja a fentieket megerősítette (Kuiper, Grimshaw, Leite, & Kirsh, 2004).

Tisljár Roland (2011) egy kutatásában a barátok humorstílusait hasonlította össze. Az egyetemista kitöltők először magukra vonatkozóan töltötték ki a Humor Stílus Kérdőívet, majd a legjobb barátjukra vonatkozóan. Az eredmények szerint a nemi hovatartozás befolyásolta a barátok humor hasonlóságát. A nők a

barátnőjükre a negatív humorstílusukban hasonlítottak, a pozitív humorstílus vonatkozásában csupán tendencia mutatkozott. Az éneértékelő humor jelezte előre legjobban a humorhasonlóságot a barátnővel. Azok a nők, akiknek férfi volt a legjobb barátjuk, az agresszív és kapcsolatépítő humorban hasonlítottak a barátjukra. A férfiak a nőkkel ellentétben a pozitív humorstílusban hasonlítottak a barátaikra. A szerző ezt azzal magyarázza, hogy a férfiak így tudnak egyenrangú kapcsolatot fenntartani egymással, így nem jelenik meg a versengés köztük.

ELÉGEDETTSÉG A BARÁTSÁGGAL

A barátságokat pozitív és negatív érzelmek kísérhetik. Így a barátságokat az elégedettség mentén is lehet osztályozni. Argyle és Furnham (1983, idézi Cingöz, 2003) megállapítása szerint az azonos nemű barátok elégedettebbek voltak a barátságukkal, különösen a barát érzelmi támogatása és a közös érdeklődés tekintetében.

Mendelson és Aboud (2012) dolgozta ki a McGill Barátság Kérdőívet. Az eljárásnak két változata ismert. Az egyik a barátsággal való elégedettséget méri, a másik a barátság funkcióit. Az alábbiakban az elsőt fogom ismertetni, ami a McGill Friendship Questionnaire - Respondent's Affection (MFQ-RA) nevet viseli. Az MFQ-RA a barátsággal való elégedettséget és a barát iránti érzéseket méri serdülők és fiatal felnőttek körében (Mendelson & Aboud, 2012). A mérőeljárásnak két alskálája van: a Pozitív érzelmek és a Barátsággal való elégedettség. A két skála szorososan korrelál egymással, ugyanakkor a Pozitív érzelmek skála inkább a barát személyére vonatkozik, a másik skála pedig a barátságra és az azzal való elégedettségre. A nők mindkét skálán magasabb pontot érnek el.

FACEBOOK-HASZNÁLAT ÉS A HUMORSTÍLUS

A Facebookon egy profilt hoz létre minden regisztrált tag, ami szelf konstrukciónak tekinthető (Zywica & Danowski, 2008; idézi Pennington & Hall, 2014). Egyes Big Five vonások kapcsolatban állnak a Facebook használattal (Ross és mtsai., 2009). Az Energia például összefügg azzal, hogy egy személy mennyi Facebook csoport tagja, míg a Neuroticizmus az idővonal és képek megosztásával áll összefüggésben.

A humor megjelenik a Facebookon és összefüggésbe hozható azzal, hogy társas szempontból fontos és kívánatos vonás (Pennington & Hall, 2014). Pennington és Hall kutatásában a Facebook profillal rendelkezők személyiség vonását, pontosabban humor orientációját vizsgálták. A célszemélyek profiljait megfigyelők és kódolók nézték meg, és a személyiségről kialakított percepciójukat vetették össze a kutatók a célszemélyek önbeszámolón alapuló humor orientációjával. Azt találták, hogy azok az emberek, akik humorosként jellemezték magukat, több kísérletet tettek a humor kifejezésére a Facebookon. Minél gyakrabban próbálkozott valaki humoros megnyilvánulásokkal a Facebookon, annál inkább viccesnek tűnt a megfigyelők számára. A nagyobb

humor orientációval rendelkező személyek állapot frissítéseit többen kedvelték és ők gyakrabban írtak a partnerkapcsolataikról, valamint több barátságosabb, társaságkedvelőbb ismerőssel rendelkeztek. Ezen kívül azt találták a szerzők, hogy a humor a Facebookon az állapot frissítésekben, a profilképekben és az adatlapon jelent meg. A humor főként a napi eseményekre irányult, és az is kiderült a kutatásból, hogy a személyek gyakran kitettek olyan humoros anekdotákat, amelyben önmagukat becsmérték, értékelték alul. Ezeket a kiírásokat kevesebben kedvelték, azonban több hozzászólást kaptak, mint más, a személyre vonatkozó humoros írások. A kommentek gyakran cáfolták ezeket az állapot frissítéseket, támogatták az írás szerzőjét.

A KUTATÁS CÉLJA ÉS HIPOTÉZISEI

Jelen vizsgálatban baráti párok humorstílusát hasonlítom össze. Tisljár (2011) kutatásával ellentétben csak azonos nemű baráti párokat vizsgállok, és mindkét féllel felveszem az adatokat. A dolgozatban arra a kérdésre keresek választ, hogy a barátsággal való elégedettséget befolyásolja-e a barát humorstílusa. Feltételezésem szerint azok, akiknek a barátai a kapcsolatépítő és énvédő humorstílust alkalmazzák, elégedettebbek lesznek a barátsággal. Ugyanis, ahogy Tisljár is írja, a két pozitív humor társas ügyességként jelenik meg a kapcsolatokban (Tisljár, 2011), és pozitív szelf élményt kelt másokban (Kuiper és mtsai., 2010). Ezzel szemben a negatív humorstílusok negatív szelfélményt keltenek, és azok, akik ezeket a humorstílusokat használják, kevésbé sikeresek a társas kapcsolatokban, illetve konfliktusok kezelésében (Kuiper és mtsai, 2010). Ezért az a személy, akinek a barátja az agresszív vagy énléértékelő humort használja, kevésbé lesz elégedett a barátságukkal.

Bár ez idáig nem találtam olyan kutatást, ami a humorstílust és a Facebook használat kapcsolatát vizsgálná, Pennington kutatásából (Pennington & Hall, 2014) úgy tűnik, hogy a humorstílusok a népszerű közösségi oldalon is megjelenhetnek (ld. önbecsmérlő humoros írások). A humorstílusok és a Facebook jobb megértése érdekében, jelen kutatás a különböző humorok és Facebook tevékenységek közötti összefüggéseket vizsgálja. Kutatási kérdésem fókuszában az áll, hogy van-e kapcsolat a különböző humorstílusok és a Facebookon mutatott aktivitás között. Például, a kapcsolatépítő humorúak hipotézisem szerint a Facebookra is tesznek ki vicceket, ugratnak másokat komment formájában. Ezzel szemben, akik mások identitását sértő, szexuális vagy agresszív humorú tartalmakat osztanak meg, azok valószínűleg az agresszív humorstílussal jellemezhetők. A kutatás további része a Facebook használatra vonatkozik, a népszerű közösségi oldalon zajló tevékenységek és a humorstílusok között keresek összefüggéseket.

HIPOTÉZISEK

Hipotéziseim a következők: 1. A férfiak magasabb pontszámokat érnek el az agresszív humorstílus skálán, mint a nők. 2. A barátok humorstílusa erős hasonlóságot mutat. 3. A nők a negatív humorstílusokban, míg a férfiak a

pozitív humorstílusukban hasonlítanak a barátjukra. 4. A barátsággal való elégedettség és a humorstílusok között összefüggés van. Az adaptív humorstílusokkal pozitívan, a maladaptívakkal negatívan jár együtt a barátsággal való elégedettség. 5. A Facebookon aktívabb és kevésbé aktív személyek különböznek a humorstílusukban. 6. A Facebookon humoros és nem humoros személyek különböznek a humorstílusokban.

MÓDSZEREK

Vizsgálati személyek

A Facebookra vonatkozó vizsgálati mintában 168 fő vett részt, 60 férfi (35,7%) és 108 nő (64,3%). Az átlagéletkoruk 22,2 év közé esett ($SD=7,4$). A résztvevők 35,1%-a élt városban, 28,6%-a fővárosban, a többi százalék pedig a megyeszékhely, község, falu között oszlott meg. 54,2%-a a válaszadóknak gimnáziumi végzettséggel rendelkezett, a másik fele az egyéb iskolai végzettségek között oszlott meg. 4,34 éve ($SD=1,29$) volt Facebook profiljuk a vizsgálati személyeknek. 62,5% naponta többször jelentkeztek be Facebookra, 26,8% naponta és 5-5% hetente és egész nap volt fent.

A barátsággal és humorstílusokkal kapcsolatos vizsgálati mintába kevesebb ember került, mert nem érkezett be minden teszt kitöltő barátjának a válasza. A kérdőív kitöltése során megengedett volt, hogy egy személyhez több barát is tartozzon, azonban a későbbiekben nem tudtam beazonosítani, hogy kire nézve töltötték ki a McGill Barátság Kérdőívet, így ezeket a barátokat kivettem a mintából. Így összesen 114 fővel dolgoztam, ez összesen 60 baráti párt jelentett: 40 férfit (35,1%), és 74 nőt (64,9%). A résztvevők életkora 17 és 34 év közé esett ($M=21,1$ év; $SD=2,7$ év). A válaszadók 30,89%-a élt a fővárosban, 13% megyeszékhelyről, 34,15% városból, 13,82% községből és 8,13% faluról származott. A résztvevők 59,35%-a rendelkezett gimnáziumi végzettséggel, 11,38% BA diplomával, 9,76% szakközépiskolai érettségivel. A maradék százalékokat az általános iskolai, szakmunkás, MA diplomával, PhD-val, felsőfokú szakképesítéssel és OKJ-s végzettséggel rendelkező személyek adták. Átlagosan 9,1 ($SD=9,3$) éve voltak a párok barátok. Kikötés volt, hogy 18 éven felüli személyek vegyenek részt a kutatásban (ennek ellenére érkezett fiatalabbaktól is kitöltött kérdőív) és a kitöltőknek a legjobb barátaikkal is ki kellett tölteni a kérdőívet. A barátságuknak legalább egy éve kellett tartania, úgy, mint Tisljár kutatásában (Tisljár, 2011), és csak azonos nemű baráti párok vehettek részt. Két baráti pár tagjai viszont ellentétes neműek voltak, ezért őket szintén kizártam a baráti párok összehasonlításából, mivel az ellentétes nem befolyásoló tényező a humor hasonlóság szempontjából. A részvétel önkéntes alapon és anonim módon folyt.

Vizsgálati eszközök

A kutatásban összesen három kérdőív szerepelt, melyekkel a humorstílusokat, a barátsággal való elégedettséget és a Facebook használatot mértem. 1. A *Humor*

Stílus Kérdőívvel (HSK) a négyféle humorstílus azonosítása történt. A kérdőívet Martin és munkatársai dolgozták ki (Martin és mtsai., 2003), részletes bemutatását lásd a 2.2. bekezdésben. 32 állításból áll a teszt, skálánként 8 tétellel. 7-fokú Likert skálán (1=Egyáltalán nem értek egyet; 7=Teljesen egyetértek) tudnak a vizsgálati személyek válaszolni annak tükrében, hogy milyen mértékben értenek egyet az állításokkal. Belső konzisztenciája megfelelő, mindegyik Cronbach alfa mutató 0,77 fölött van. Hivatalos magyar változatot még nem publikáltak, de Tisljár Roland több kutatásában (Tisljár & Mohácsi, 2013; Tisljár, 2011) sikeresen alkalmazta a HSK-t. Mind a négy alskálát méri a magyar teszt. A kérdőív magyar fordítását az ő doktori értekezéséből használtam fel.

2. *McGill Barátság Kérdőív* (Mendelson & Aboud, 2012). A tesztnek két fajtája közül (részletesen lásd a 3.bekezdésben) a barátsággal való elégedettséget mérő eszközt használtam jelen kutatásban, melynek eredeti neve a következő: McGill Friendship Questionnaire-Respondent's Affection (MFQ-RA) (Mendelson & Aboud, 2012). Az eszköz két alskálája a baráthoz fűződő Pozitív érzelmek (Positive Feelings) és az Elégedettség a barátsággal (Satisfaction). Mivel a két skála erősen korrelál, ezért a vizsgálat során nem választottam őket ketté. Összesen 16 állítás szerepel a kérdőívben, ahol minden egyes állítást egy bizonyos barátira (név szerint) kell vonatkoztatni. Eredetileg 9-fokú Likert skálán (-4-től 4-ig) történik a válaszadás. A kérdőív megbízhatósága megfelelőnek bizonyult: mind a két alskála Cronbach alfája 0,90 fölötti. A teszt érvényessége szintén megfelelő. Mivel a kérdőívnek nem találtam magyar változatát, ezért a tesztet másodfordító segítségével magam fordítottam le. Csak 7-fokú Likert skálát (1=Egyáltalán nem értek egyet; 7=Teljesen egyetértek) alkalmaztam, mert ez volt kompatibilis a HSK-val, és a tapasztalatok alapján a vizsgálati személyek számára könnyebben kezelhető ez a változat.

3. *Facebook használatra vonatkozó kérdőív*: (ld. Melléklet, 1. Kérdőív) Ezt a kérdőívet én állítottam össze, mivel nem találtam más, ezzel foglalkozó validált kérdőívet. Így ezzel az eszközzel végzett vizsgálataim eredményét óvatosan fogom kezelni. A Facebook használatával kapcsolatban tettem fel 17 kérdést. Arra kerestem választ, hogy milyen gyakran folytatnak bizonyos tevékenységet az emberek a közösségi oldalon. Szerepelnek benne olyan kérdések, melyek általános aktivitásra vonatkoznak, például állapotfrissítés, képmegosztás. Valamint, próbáltam olyan mondatokat megfogalmazni, melyek a humorstílus vonatkozásában vizsgálják a Facebook használatát (pl. vicces állatos kép kedvelése). 5-fokú Likert skálán lehetett választ adni arra, hogy milyen gyakran végzik a különböző tevékenységeket a Facebookon a vizsgálati személyek. A Facebook aktivitásokat Junco (Junco, 2012) kutatásából merítettem, ahol összesen 14 Facebook tevékenységet gyűjtöttek össze (játék, állapotfrissítés, link megosztás, magánüzenet küldése, kommentelés, chatelés, megnézni ki van fent a Facebookon, eseményt létrehozni/részt venni, képeket megosztani, megjelölni, fotót nézni, videót megosztani, jelölni, nézni). A kérdéseimet ezen aktivitások közül azokra vonatkoztattam, melyekben megjelenhet a humor.

Eljárás

A tesztfelvétel online felületen, informált beleegyezéssel történt, az alábbi linken:

https://docs.google.com/forms/d/1A2YjGBOxv2GTRcvgoNeE9Ucefv_DVKg9to_KtDtk_c8/closedform. Facebookra tettem ki a kérdőív linkjét, ahol ki tudták tölteni a résztvevők a teszteket. Mivel baráti párokat hasonlítottam össze, ezért arra kértem a résztvevőket, hogy egy azonosítót adjon meg az első kitöltő és jelölje 1-sel, majd küldje tovább a kérdőívet a legjobb barátjának, az azonosítóval együtt, aki pedig 2-t írjon utána. A barátságuknak minimum egy éve tartania kellett már és csak azonos nemű legjobb barátot jelölhettek meg.

Eredmények

Az adatok feldolgozásához az IBM SPSS Statistic 20. programcsomagot használtam. Az SPSS eredmények főbb táblázatait a Mellékletekben találhatók.

A kérdőívek megbízhatósága

Elsőként a kérdőívek megbízhatóságát mutatom be. A Humor Stílus Kérdőív (HSK) Cronbach alfa mind a négy skála tekintetében megfelelőnek bizonyultak: minden érték 0,7 fölött volt. Az 1. táblázat mutatja a kapott értékeket összevetve az előző kutatások értékeivel.

Humorstílus/ Cronbach alfa	Saját 2014	Tisljár 2011	Martin és mtsai 2003
Kapcsolatépítő	0,757	0,812	0,80
Énvédő	0,776	0,703	0,81
Agresszív	0,732	0,769	0,77
Énleértékelő	0,701	0,622	0,80

1. táblázat Megbízhatósági együtthatók a HSK-n

A McGill Barátság kérdőív Cronbach alfája $\alpha=0,917$ lett, így ennek az eszköznek is megbízhatóak az eredményei. A Facebook kérdőív megbízhatósági értéke a Facebook aktivitás skálára nézve $\alpha=0,837$ lett, a Facebook humor skálán pedig $\alpha=0,845$.

A humorstílusokra vonatkozó eredmények

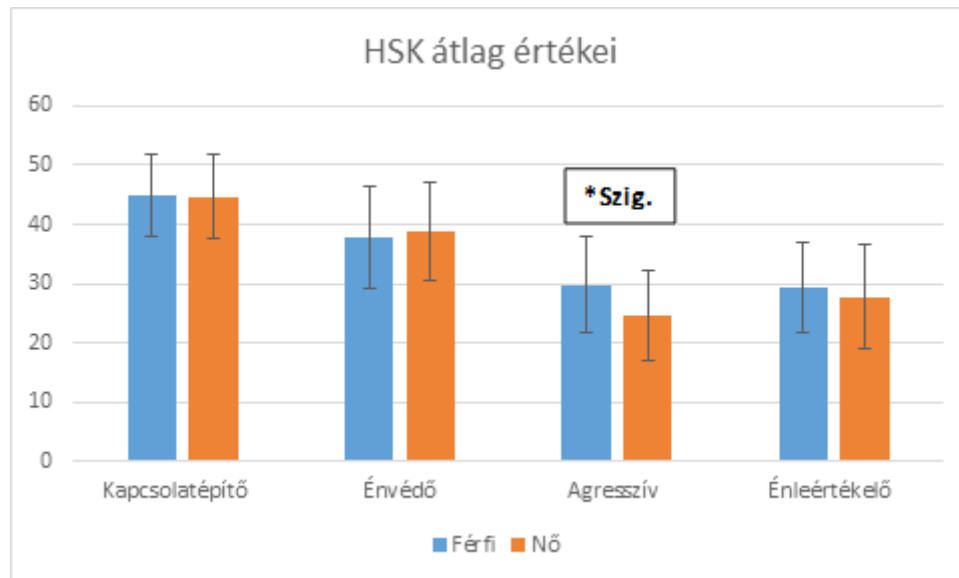
Először a Humor Stílus Kérdőíven elért pontokat hasonlítottam össze nemenként. A 2-3. számú táblázatokban foglaltam össze az átlagokat, szórásokat és a nemi különbségre vonatkozó eredményeket. Kétmintás t-

próbával hasonlítottam össze a férfiakat és nőket a négy humorstílus vonatkozásában.

Humorstílusok	Férfi N=40		Nő N=74		F	p
	M	SD	M	SD		
Kapcsolatépítő	44,85	6,848	44,70	7,117	0,107	0,915
Énvédő	37,93	8,669	38,68	8,281	-0,454	0,650
Agresszív	29,73	8,165	24,55	7,516	3,401**	0,001
Énleértékelő	29,25	7,547	27,76	8,849	0,257	0,368

(**szignifikáns $p < 0,001$)

2. táblázat HSK átlagai, szórásai és a különbség nemenként

3. táblázat HSK átlagértékeinek összehasonlítása nemenként

Ahogy a fenti adatok jelzik, egyedül az Agresszív skálán van szignifikáns különbség a férfiak és nők között ($t(112)=3,401$; $p < 0,001$). A férfiak több pontot érnek el ezen a skálán és ezzel igazolódott az első hipotézis.

Szintén kétmintás t-próbával hasonlítottam össze, a női és férfi baráti párok humorstílusai közötti különbséget. Sem a férfiaknál, sem a nőknél nem mutatkozik szignifikáns különbség. A 2-3. hipotézisek tesztelésénél a baráti párok humorstílusának hasonlóságát Pearson-féle korrelációval néztem meg külön a két nemre. A 4. és 5. táblázatban foglaltam össze a férfi és női baráti párok eredményeit.

Barátnő1/Barátnő2	Kapcsolatépítő	Énvédő	Agresszív	Énleértékelő
Kapcsolatépítő	r=0,095	r=0,182	r=0,316	r=0,459*
Énvédő	r=-0,046	r=0,151	r=0,439	r=-0,042
Agresszív	r=-0,068	r=0,273	r=0,273	r=-0,032
Énleértékelő	r=0,459*	r=0,149	r=0,439*	r=0,493**

(*szignifikáns $p < 0,05$; **szignifikáns $p < 0,001$)

4. táblázat A nők és barátaik humorstílusainak korrelációi

Barát1/Barát2	Kapcsolatépítő	Énvédő	Agresszív	Énleértékelő
Kapcsolatépítő	0,327	r=0,518*	-0,291	-0,159
Énvédő	0,420	r=0,541*	0,017	-0,199
Agresszív	-0,291	-0,078	0,068	0,156
Énleértékelő	-0,159	0,200	-0,016	0,385

(*szignifikáns $p < 0,05$; **szignifikáns $p < 0,001$)

5. táblázat A férfiak és barátaik humorstílusainak korrelációi

Az eredmények alapján megállapítható, hogy a nőknél a saját kapcsolatépítő humorstílus a barátnőnek az énleértékelő humorával pozitívan korrelál ($r(35)=0,459$; $p < 0,05$). A saját énleértékelő humor a másik agresszív stílusával szintén pozitív együtt járást mutat ($r(35)=0,439$; $p < 0,05$), valamint a barátnők énleértékelő humorstílusai szintén pozitívan járnak együtt ($r(35)=0,493$; $p < 0,01$). Ezen kívül, a barátnő kapcsolatépítő stílusa mutat pozitív korrelációt a saját énleértékelő humorral ($r(35)=0,459$; $p < 0,05$) (4. táblázat).

A férfi pároknál azt kaptam eredményül, hogy a saját énvédő humor pozitívan korrelál a barát énvédő stílusával ($r(18)=0,541$; $p < 0,05$) és a saját kapcsolatépítő humorstílus a barát énvédő humorstílusával ($r(18)=0,518$; $p < 0,05$) (5. táblázat).

A saját humorstílusok együtt járására vonatkozóan megállapítható, hogy a nőknél a kapcsolatépítő humor az énvédő humorstílussal pozitívan korrelál ($r(35)=0,362$; $p < 0,005$). Továbbá, a kapcsolatépítő humor az énleértékelő humorral pozitívan jár együtt ($r(35)=0,385$; $p < 0,05$). A férfiaknál a kapcsolatépítő humoralkalmazás közepesen erős pozitív együtt járást mutat a saját énvédő humorral ($r(18)=0,597$; $p < 0,005$).

Barátsággal való elégedettség és a humorstílusok eredményei

Először a két nem McGill Barátság Kérdőíven elért eredményeit hasonlítottam össze, kétmintás t-próbával, ahol nem mutatkozott különbség ($t(112)=-1,809$; $p>0,05$). A férfiaknál sincs a párok között különbség a McGill Kérdőíven elért eredmények között ($t(38)=-0,398$; $p>0,05$). A női párok összehasonlítását szintén kétmintás t-próbával hasonlítottam össze és a párok között nem mutatkozik szignifikáns különbség ($t(72)=0,235$; $p>0,05$). Az 6. táblázat mutatja a férfiak és nők eredményeit.

6. táblázat A McGill Barátság Kérdőíven elért pontok átlagai, szórásai nemenkénti és páronkénti összehasonlítása

Nemenkénti összehasonlítás					
Férfi		Nő		t	p
M	SD	M	SD		
6,32	0,71	6,54	0,58	-1,809	0,073

Páronkénti összehasonlítás											
Férfi						Nő					
P1		P2		t	p	P1		P2		t	p
M	SD	M	SD	-0,398	0,693	M	SD	M	SD	0,235	0,815
6,27	0,62	6,36	0,81	-	-	6,56	0,56	6,53	0,61	-	-

P1=Pár1; P2=Pár2

Pearson-féle korrelációval azt vizsgáltam meg ezután, hogy a barátnők humorstílusai és a barátsággal való elégedettség miként jár együtt. Az eredményeket a 7. táblázat mutatja.

Elégedettség barátsággal	Saját humorstílus				Barát humorstílus			
	Kapcs.	Énv.	Agr.	Énleért.	Kapcs.	Énv.	Agr.	Énleért.
N=74								
Pár1	r=-0,080	r=0,338*	r=-0,374*	r=-0,176	r=0,113	r=0,214	r=-0,119	r=-0,151
Pár2	r=-0,187	r=-0,190	r=-0,035	r=-0,213	r=0,068	r=0,337*	r=0,037	r=0,189

(*szignifikáns $p<0,05$; **szignifikáns $p<0,001$)

7. táblázat Nők humorstílusai és barátsággal való elégedettség korrelációi

A saját énvédő humorstílus pozitív együtt járást mutat a barátsággal való elégedettséggel ($r(35)=0,338$; $p<0,05$), valamint a saját agresszív humor negatívan korrelál az elégedettséggel ($r(35)=-0,374$; $p<0,05$). A barátnő énvédő humora pozitívan jár együtt az elégedettséggel ($r(35)= 0,337$; $p<0,05$).

N=40	Saját humorstílus				Barát humorstílusa			
	Kapcs.	Énv.	Agr.	Énleért.	Kapcs.	Énv.	Agr.	Énleért.
Pár1	$r=0,668^{**}$	$r=0,425$	$r=0,097$	$r=-0,073$	$r=0,276$	$r=0,141$	$r=-0,117$	$r=-0,050$
pár2	$r=0,589^*$	$r=0,443$	$r=0,012$	$r=0,392$	$r=0,330$	$r=0,550^{**}$	$r=-0,135$	$r=0,184$

(*szignifikáns $p<0,05$; **szignifikáns $p<0,001$)

8. táblázat *Férfiak humorstílusainak és a barátsággal való elégedettségnek a korrelációi*

A férfi baráti pároknál a humorstílusok és a barátsággal való elégedettség korrelációi azt mutatják, hogy a saját kapcsolatépítő humorstílus pozitívan korrelál az elégedettséggel ($r(18)=0,668$; $p<0,001$; $r(18)=0,589$; $p<0,05$). Valamint, a barát énvédő humora szintén pozitív együtt járást mutat az elégedettséggel ($r(18)=0,550$; $p<0,05$), (v.ö. 8. táblázat).

A korrelációs vizsgálatok után a barátsággal való elégedettség skálákat kétfelé bontottam; létrehoztam egy *Kevésbé elégedett* és egy *Nagyon elégedett* csoportot férfiaknál és nőknél. Ezután Mann-Whitney próbát végeztem a négyféle humorstílus vonatkozásában egyaránt. Az eredmények azt mutatják, hogy a férfiaknál a kapcsolatépítő humorstílusban szignifikáns különbség van a *Nagyon elégedett* ($Me=49,5$) és a *Kevésbé elégedett* ($Me=40,5$) csoport közt ($U=90,5$; $z=-2,808$; $p<0,05$; $r=-0,44$). A nőknél pedig az agresszív humorban jelenik meg különbség a két csoport között (*Nagyon elégedett* $Me=47$, *Kevésbé elégedett* $Me=47$) ($U=292$; $z=-2,262$; $p<0,05$; $r=-0,26$). Ezekkel a vizsgálatokkal 4. hipotézisem teljesült, vagyis a barátsággal való elégedettség és a humorstílusok között összefüggés van.

Végül regresszió analízist végeztem arra nézve, hogy mi befolyásolja a barátsággal való elégedettséget. Az eredmények tanulsága szerint az életkor, a lakóhely, az iskolai végzettség, a barátság ideje és a humorstílusok nem jósolták be szignifikánsan a barátsággal való elégedettség mértékét.

A Facebook és a humorstílusok eredményei

Először a Facebook használó minta humorstílus jellemzőit foglaltam össze a 10. táblázatban, melyből látható, hogy a férfiak itt is magasabb pontszámot értek el az Agresszív skálán, mint a nők.

	Teljes minta N=168		Nő N=108		Férfi N=60	
	M	SD	M	SD	M	SD
Kapcsolatépítő	43,83	7,69	43,93	7,61	43,65	7,87
Énvédő	38,23	9,09	38,23	9,01	38,23	9,20
Agresszív	26,47	8,17	24,94	8,41	29,23	7,56
Énleértékelő	28,21	8,2	27,73	8,15	29,07	8,56

10. táblázat Teljes minta humorstílus jellemzői

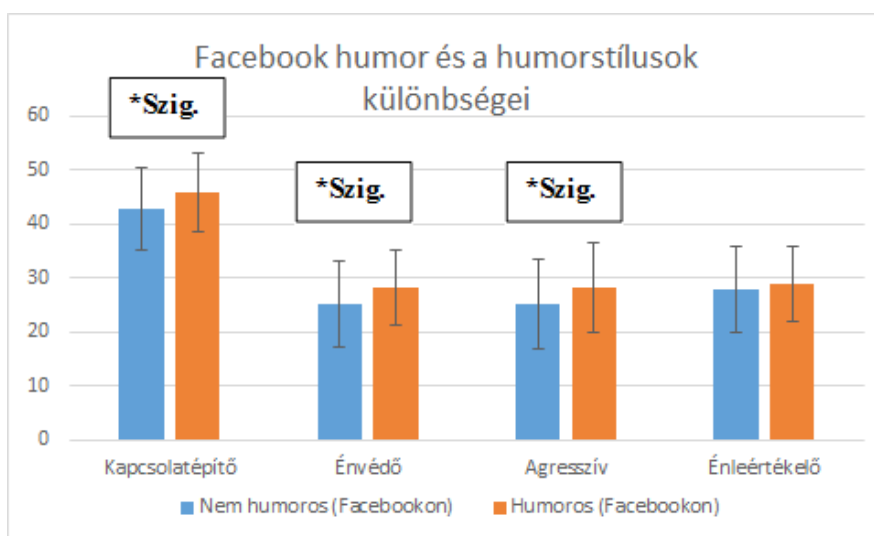
A Facebook kérdőív kérdéseiből kiválogattam azokat a tételeket, amelyek a Facebook aktivitásra általánosan vonatkoztak. Ez összesen 6 tételt foglalt magába. Átírtam a válaszokat, úgy, hogy 1-4-ig terjedt a skála, majd ezeket átlagoltam. Így maximálisan 4 pontot kaphatott valaki, ami azt jelenti, hogy ő a legaktívabb a Facebookon. Ez a skála a *Facebook aktivitás* nevet kapta. Átlagosan 1,71 pontot érték el a személyek (SD=0,72). Ezután kiválogattam a humoros tevékenységekre vonatkozó kérdéseket is, alkotva ezzel egy *Facebook humor* skálát. Itt összesen 4 pontot lehetett elérni, a személyek átlaga 1,28 volt (SD=0,79). Majd a két skála pontjainak a felénél húztam egy határt. Így jött létre egy *Aktív* (N=66; M=2,10 SD=0,41) és egy *Nem aktív csoport* (N=102; M=1,26 SD=0,48). Valamint egy *Humoros* (N=60; M=2,16 SD=0,46) és egy *Nem humoros csoport* (N=108; M=0,79 SD=0,44).

	Kapcsolatépítő	Énvédő	Agresszív	Énleértékelő	Facebook humor
Facebook aktivitás	r=0,083	r=-0,60	r=0,151	r=0,130	r=0,749**
Facebook humor	r=0,250**	r=0,061	r=0,207**	r=0,164	
Nem humoros	r=-0,017	r=-0,093	r=-0,054	r=-0,026	
Átlagosan humoros	r=0,074	r=0,045	r=-0,210	r=0,111	
Humoros	r=0,223	r=0,035	r=-0,123	r=-0,283	
Nem aktív	r=0,008	r=0,021	r=0,076	r=0,151	
Átlagosan aktív	r=-0,146	r=0,027	r=0,000	r=0,058	
Aktív	r=0,074	r=0,252	r=-0,210	r=0,111	

(*szignifikáns $p < 0,05$; **szignifikáns $p < 0,001$)

11. táblázat A Facebook skálák és a humorstílusok korrelációi

Annak érdekében, hogy differenciáltabb képet kaphassunk a Facebook aktivitás és a humor tekintetében, három skálát alakítottam ki a pontok alapján az aktivitásnál és a humorosságnál is. A következő neveket adtam a skáláknak: Nem aktív (N=36; M=0,69; SD=0,28), Átlagosan aktív (N=96; M=1,71; SD=0,29) és Aktív (N=36; M=2,7; SD=0,30). Valamint, Nem humoros (N=78; M=0,57; SD= 0,28), Átlagosan humoros (N=69; M=1,66; SD=0,30), Humoros (N=21, M=2,68, SD=0,33). A 11. táblázatban és az 1. Ábrán foglaltam össze a fontosabb eredményeket a Facebook vizsgálatokkal kapcsolatban.

1. ábra A Humoros és Nem humoros (a Facebookon) csoportok különbségei a humorstílusokban

A folytonos változókkal, azaz a *Facebook aktivitás* és *Facebook humor* nevű csoportokkal korreláltattam a négy humorstílust és Spearman korrelációt végeztem, mivel a Facebookra vonatkozó skálák nem mutattak normál eloszlást. A *Facebook aktivitás* nem mutat együtt járást egyik használt változóval sem, csupán a *Facebook humor* skálával ($r=0,749$; $p < 0,005$). A *Facebook humor* skála korrelációt mutat a kapcsolatépítő ($r(166)=0,250$; $p < 0,001$) és az agresszív humorstílussal ($r(166)=0,207$; $p < 0,05$).

A hármas felosztás vizsgálatánál Spearman korrelációt végeztem a humorstílusok és a *Nem humoros*, *Átlagosan humoros*, *Humoros*, *Nem aktív*, *Átlagosan aktív* és *Aktív* csoportok között. A humorstílusok, a Facebook humor és aktivitás hármas csoportjai között nem mutatható ki szignifikáns összefüggés. Egyedül a *Humoros* és *Átlagosan humoros* skála között van szignifikáns korreláció ($r(19)=0,447$; $p < 0,05$).

Az *Aktív* és *Nem aktív*, valamint *Humoros* és *Nem humoros* személyek humorstílus értékeit kétmintás t-próbával hasonlítottam össze (5-6. hipotézis vizsgálatánál). Az eredmények azt mutatják, hogy szignifikáns különbség van az agresszív ($t(166)=-2,58$; $p < 0,05$), a kapcsolatépítő ($t(166)=-2,434$; $p < 0,05$) és az énvédő humorstílusokban ($t(166)=-2,583$; $p < 0,05$) a *Humoros* és *Nem humoros*

csoportok tekintetében. A *Humoros* és az *Aktív* csoport pedig különbözik egymástól ($t(166) = -3,341; p < 0,001$).

MEGVITATÁS

Az 1. hipotézis, mely szerint a két nem az agresszív humorstílusban különbözik egymástól, beigazolódott. A férfiak átlagosan magasabb pontokat értek el ezen a skálán, és ez az eredmény egybevág a szakirodalmi adatokkal (pl. Martin és mtsai, 2003; Tisljár, 2011). Ugyanez a humor mintázat már gyerekkorban megjelenik (Fox és mtsai, 2013). Egyes kutatások alapján úgy tűnik, hogy a férfiak gyakrabban használják a humor maladaptív formáit (Crawford & Gressley, 1991). Valamint, a férfiakra a magasabb agresszió szint jellemző (Gaitniece-Putáne, 2006). Azonban még kérdéses, hogy vajon környezeti vagy veleszületett okai vannak-e ennek a nemi különbségnek, esetleg mindkettő együttes hatással van erre a különbségre (ld. személy-környezet interakció).

A 2. hipotézis szerint erős hasonlóság van a barátok humorstílusai között. Valóban sok együttjárás mutatható ki a baráti párok humora között. A nőknél közepes mértékű korreláció figyelhető meg mind a pozitív, mind a negatív humor tekintetében. A 3. hipotézis szintén beigazolódott; hasonlítanak a nők a negatív humorban, viszont az egyik pozitív humorstílussal is mutatkozott együttjárás: a kapcsolatépítő stílus az éneleértékelő humorral mutatott korrelációt. Úgy tűnik, ez a pozitív humor a barátnő negatív humorával jár együtt. Továbbá, az éneleértékelő az agresszív humorral is együtt jár, valamint a barátok éneleértékelő humorstílusai. A két utóbbi korreláció Tisljár eredményeivel egybevág (Tisljár, 2011), azonban a jelen kutatásban az agresszív humor nem korrelál a barátnő agresszív stílusával.

A 3. hipotézis második fele beigazolódott, mely szerint a férfi baráti párok a pozitív humorstílusokban hasonlítanak. A kapcsolatépítő és énvédő humorstílus jár együtt, valamint a barátok énvédő humorstílusai. Tisljár kutatásával ellentétben (Tisljár, 2011) a párok kapcsolatépítő humorstílusai nem korrelálnak a jelen mintában. Tisljár szerint a pozitív humorstílusok együtt járásának hátterében az állhat, hogy a férfiak magasabb agresszió szinttel rendelkeznek és baráti kapcsolataik hierarchikusak (Tisljár, 2011). A szerző úgy véli, hogy a pozitív humorhasonlóság segíti a barátság fenntartását. Így nincs különbség a felek között, versengés sem jelenik meg és ezért nem jellemző a férfiakra a negatív humor hasonlóság.

A saját humorstílusok tekintetében az énvédő és a kapcsolatépítő humor között találtam korrelációt mindkét nemnél. Martin és kollégái a teszt validálásánál is ugyanezt állapították meg (Martin és mtsai, 2003). Bár két különböző humoralkalmazásról van szó, mégis hordoznak hasonló elemeket. Érdekes, hogy a jelen vizsgálatban a nőknél a kapcsolatépítő humor korrelált az éneleértékelővel is. Ezzel szemben Martin és munkatársainál a kapcsolatépítő az agresszívvval korrelált. A kutató szerint a kapcsolatépítő stílus nem zárja ki az agresszív elemeket, ezért lehet együttjárás a két humorstílus között. Saját eredményünk azt mutatja, hogy a kapcsolatépítő humor magába foglalhat olyan

elemeket, melynek során az egyén nevetségessé teszi magát, vicces történetet mond magáról, így korrelálhat az éneleértékelő stílussal.

A 4. hipotézis szintén igazolódott, mivel a humorstílusok és a barátsággal való elégedettség között kimutatható összefüggés. A nőknél a barátsággal való elégedettség a saját énvédő humorral pozitív együtt járást mutat. Továbbá, az agresszív humor negatív együtt járást mutatott az elégedettséggel, továbbá a barátnő humorstílusai közül az énvédő humor járt együtt az elégedettséggel. Az énvédő humorstílusnak a stressz csökkentő szerepét hangsúlyozza több szerző (Martin és mtsai, 2003; Hampes, 2010), ezért lehetséges, hogy a barátságban felmerülő nehézségeket a személy az énvédő humor alkalmazásával kezeli. Így feltételezhető a kapcsolat az elégedettség és az énvédő stílus között. Az agresszív humorra a másik ember kritizálása, gúnyolása jellemző (Tisljár, 2011), ami káros hatással van a kapcsolatokra, ezért jelenik meg fordított együtt járás a barátsággal való elégedettség és az agresszív humor között. Ezekkel az eredményekkel párhuzamba állítható, hogy partnerkapcsolat szempontjából az adaptív humorstílusokat pozitívabbnak értékelték a személyek, mint a maladaptívakat (Zeigler-Hill, Besser, & Jett, 2013). A negatív humorstílusokat összehasonlítva az agresszív humort értékelték a legalacsonyabbra, legkevésbé kívánatosnak a kapcsolat szempontjából. A férfiaknál szintén a barát énvédő humorra mutatott korrelációt az elégedettséggel, valamint a saját kapcsolatépítő humorstílus járt együtt a barátsággal való elégedettséggel. A kapcsolatépítő stílus az emberekkel való közös viccelődést, nevetést jelenti, ami a szociális kapcsolatok erősödését eredményezi (Martin és mtsai, 2003). Jelen vizsgálat ezt látszik alátámasztani. Az eredmény pedig reflektál Tisljárnak arra az elképzelésére, hogy a kapcsolatépítő humor a férfiaknál a barátság fenntartását szolgálja (Tisljár, 2011).

A korrelációs eredményeket a csoportok közötti különbség vizsgálatok alátámasztották. A nőknél a barátsággal Kevésbé elégedett és Nagyon elégedett csoport különbözött az agresszív humorstílusban. A kevésbé elégedettek magasabb pontszámokkal rendelkeztek ezen a skálán. Tehát az agresszív humor valóban befolyással lehet arra, hogy valaki miként értékeli a barátságát. A férfiaknál a két csoport a kapcsolatépítő humorban különbözött, ami szintén egybevág azzal az értelmezéssel, hogy a férfiaknál a barátság fontos alakítója ez a humorstílus.

A Facebookra vonatkozóan a *Humoros a Facebookon* skála erősen korrelált a *Facebookon aktív* skálával, ami arra utal, hogy aktivitás nélkül nem is beszélhetünk humorról a Facebookon. Valamint Penningtonék eredményével is összefügg, ahol az a személy tűnt humorosabbnak, aki többször próbálkozott megjeleníteni humort a közösségi oldalon (Pennington & Hall, 2014), azaz aktívabb volt a humor tekintetében. A *Humoros a Facebookon* skála ezen kívül gyenge együtt járást mutat a kapcsolatépítő és agresszív humorstílussal. Ez adódhat abból, hogy a kapcsolatépítő humorra a viccelődés, mások szórakoztatása jellemző, így feltételezhető, hogy aki a mindennapokban gyakran alkalmazza ezt a humort, az a Facebookon is megjelenít valamiféle humort. Az agresszív humorstílusú személy másokat gúnyol, kritizál, lehetséges, hogy a

Facebookon megjelenő humor egy része is kritizáló esetleg másokat sértő képek, hozzászólások stb. formájában jelenik meg.

A hármás felosztásnál, a Humoros, Átlagosan humoros és Nem humoros csoportok között nem találtam korrelációt a humorstílusokkal, és ez volt jellemző az aktivitás hármás csoportjára is. Egyedül a Humoros és Átlagosan humoros csoport között volt együtt járás, ami adódhat abból, hogy a két csoport nem különül el eléggé egymástól.

Az 5. hipotézis nem teljesült, az aktivitási különbség nem kapcsolódik a humorstílusokhoz. A 6. hipotézis igazolódott, ugyanis a Humoros és Nem humoros a Facebookon csoportok különböztek egymástól a humorstílusokban, a kapcsolatépítő, agresszív és énvédő humorstílusok vonatkozásában. Itt viszont figyelembe kell venni, hogy nem volt egyenlő az elemszám a két csoportban, az eltérés adódhat ebből is. A humorosak mindenhol átlagosan magasabb pontszámokat értek el. Ezekből az eredményekből úgy tűnik, hogy a különböző humorstílusok megjelennek a Facebookon. Érdekes azonban, hogy az énléértékelő humorban nem volt különbség, pedig Pennington és Hall (2014) vizsgálata alapján várható lett volna, hogy az a stílus is megjelenik. A kutatók azonban csak a Facebook állapotra vonatkoztatták az önbecsmérlő humort, elképzelhetőnek tartom, hogy a humorstílusok sokkal specifikusabban jelennek meg a közösségi oldalon. Tehát a humoros, saját magára vonatkozó kiírások inkább az egyik humorstílusra, míg a vicces képek nézegetése inkább a másik humorra jellemző.

A Facebookkal kapcsolatos eredményeket azonban óvatosan kell kezelni. Egyrészt, a saját készítésű kérdőívvel mérhettem egyszerre több dolgot, a személyeknek maguknak kellett eldönteniük, hogy tesznek-e ki a Facebookra bármilyen humoros tartalmat és elég kiforratlan ez a kérdőív. Másrészt, amit humoros skálának gondoltam, nem biztos, hogy csak a humorra vonatkozik. Ugyanis a példák ellenére, melyeket egy-egy kérdőív állítása mellé írtam, lehetséges, hogy a személyek számára az egyes humorra vonatkozó kérdések nem ugyanazt jelentették. Továbbá, a humor egy kívánatos vonás; azonban a kérdőívvel azt nem tudtam mérni, hogyha valaki jobb színben akarta magát feltüntetni. Úgy gondolom, a kutatásnak a Facebookra vonatkozó része iránymutatóként szolgálhat. Egyelőre úgy tűnik, a Facebook humor korrelál némely humorstílussal és különbözik a Humoros a Nem humoros csoporttól bizonyos humorstílusokban, tehát feltételezhető, hogy van kapcsolat a humorstílusok és a Facebookon megjelenő humor között. Azonban pontosabb összefüggéseket csak kidolgozottabb kérdőívek, esetleg kvalitatív eljárások, kutatások segítségével lehet megfogalmazni.

Korlátok

A vizsgálat egyik hátrányának tekintem az online adatfelvételt. Bár gyors és egyszerűbbé teszi a kutatást, de nincs személyes kapcsolat a vizsgálati személyek és a kutatás vezetője között. Ezen kívül az internet segítségével azokat a személyeket tudtam elérni, akik minden bizonnyal nagyobb hajlandósággal

töltenek ki online tesztek, kérdőíveket. Valószínűleg ez befolyásolhatja az adatok reprezentativitását. A Facebookon megosztott kérdőív segített, hogy azokat az embereket tudjam elérni, akik valóban rendelkeznek Facebook profillal, de ők főleg a saját ismerőseim és azoknak az ismerőseiből álltak. Így az elért eredményeket nem lehet általánosítani, széles populációra kiterjeszteni. Emellett a minta nemi eloszlása sem megfelelő, szintén torzító tényezőként kell vele számolni.

A kutatás során megengedtük, hogy baráti csoportok (ld. hármas barátok) is részt vegyenek a vizsgálatban, azonban a későbbiek folyamán nem tudtam őket beazonosítani, hogy a McGill Kérdőívet ki kire nézve töltötte ki, így őket ki kellett zárni a kutatásból.

A McGill Barátság Kérdőív és a saját készítésű Facebook kérdőív felé is kritikával kell fordulni. A McGill Barátság Kérdőív 16 egyszerű állítást tartalmaz, nincs benne hazugságskála vagy fordított tétel. Az emberek szeretnék a barátságukat jó színben feltüntetni, ezért a kérdőív eredményei torzíthatnak. Bár azt nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a legjobb barátnak kellett továbbküldeni a kérdőívet, ezért lehetséges, hogy mindenki azért volt annyira elégedett a barátságával.

Végül kiemelném, hogy a humor társas szempontból kívánatos tulajdonság (Tisljár, 2011), így a vizsgálatban résztvevők válaszát torzíthatta az, hogy jobb színben próbálták magukat feltüntetni.

KONKLÚZIÓ

Összefoglalva elmondható, hogy a barátok bizonyos humorstílusai különböző együttjárásokat mutatnak és a nemi hovatartozás meghatározó abban a tekintetben, hogy mely humorstílusok korrelálnak a pároknál. Ezek az eredmények a szakirodalommal egybecsengenek (Tisljár, 2011). A barátsággal való elégedettség vizsgálatából kiderült, hogy az elégedettség és a különböző humor alkalmazások között együtt járással találhatók. Megállapítható, hogy a nőknél az agresszív humor hiánya, a férfiaknál a kapcsolatépítő humor befolyásolja az elégedettséget.

A humorstílusok hasonlóságát vizsgálták már házaspárok és barátok körében is (Tisljár, 2011). A későbbiekben a testvérek humorát is érdemes lenne vizsgálni, valamint megnézni, hogy kevésbé jó barátoknál, ún. „haveroknál” is megfigyelhető-e hasonló humorstílus együtt járás.

A Facebookra vonatkozó eredmények jelzés értékűek csupán. Az általam mért humor a Facebookon együtt járást mutatott némely humorstílussal, és a Humoros, Nem humoros a Facebookon csoportok különböztek bizonyos humorstílusok tekintetében, ezért további összefüggéseket lenne érdemes keresni a népszerű közösségi oldal és a humorstílusok között. A további vizsgálatokhoz elsősorban egy előzetes felmérést javasolnék arra nézve, hogy milyen vicces, humoros tevékenységeket végeznek a személyek, mi számít valójában humornak a közösségi oldalon. Ezután lehetne egy kérdőívet kialakítani a Facebook humorra vonatkozóan, amit több kódoló segítségével

lenne tanácsos értékelni. A saját szerkesztésű kérdőív értékeléséhez is érdemes lett volna másik kódolót bevonnai, majd inter-rater reliabilitást mérni, hogy valóban megfelelő-e a kérdőív. Végül, érdemes lenne megfelelő nemi eloszlással elvégezni a kutatást egy nagyobb mintán.

IRODALOMJEGYZÉK

- Cingöz, B. (2003). *Comparison of same-sex friendships and romantic relationships*. The Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University.
- Crawford, M., & Gressley, D. (1991). Creativity, caring, and context Women's and men's accounts of humor preferences and practices. *Psychology of Women Quarterly*, 15, 217–231.
- F. Lassú, Z. (2004). *Barátok és barátnők - együtt és egymás ellen -*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Fox, C. L., Dean, S., & Lyford, K. (2013). Development of a Humor Styles Questionnaire for children. *Humor*, 26(2), 295–319. doi:10.1515/humor-2013-0018
- Gaitniece-Putáne, A. (2006). Gender and Age Differences in Emotional Intelligence, Stoicism and Aggression. *Baltic Journal Of Psychology*, 7(2), 26–42.
- Hampes, W. P. (2010). The Relation Between Humor Styles and Empathy. *Europe's Journal of Psychology*, 6(3), 34–45.
- Junco, R. (2012). The relationship between frequency of Facebook use, participation in Facebook activities, and student engagement. *Computers & Education*, 58(1), 162–171. doi:10.1016/j.compedu.2011.08.004
- Kazarian, S. S., & Martin, R. A. (2006). Humor styles, culture-related personality, well-being, and family adjustment among Armenians in Lebanon. *Humor – International Journal of Humor Research*, 19(4), 405–423. doi:10.1515/HUMOR.2006.020
- Kuiper, N. A., Grimshaw, M., Leite, C., & Kirsh, G. (2004). Humor is not always the best medicine: Specific components of sense of humor and psychological well-being. *Humor - International Journal of Humor Research*, 17(1-2), 135–168. doi:10.1515/humr.2004.002
- Kuiper, N. A., Kirsh, G. A., & Leite, C. (2010). Reactions to Humorous Comments and Implicit Theories of Humor Styles. *Europe's Journal of Psychology*, 6(3), 236–266.
- Liu, K. W. Y. (2012). Humor Styles , Self-Esteem and Subjective Happiness. *Discovery-SS Student E-Journal*, 1, 21–41.
- Martin, R. A. (2003). Sense of humor. In S. J. Lopez & C. R. Snyder (Eds.), *Positive psychological assessment: A handbook of models and measures* (pp. 313–326). Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Martin, R. A. (2007). *The Psychology of Humor An integrative Approach*.

Burlington, MA: Elsevier Academic Press.

- Martin, R. A., Puhlik-Doris, P., Larsen, G., Gray, J., & Weir, K. (2003). Individual differences in uses of humor and their relation to psychological well-being: Development of the Humor Styles Questionnaire. *Journal of Research in Personality*, 37(1), 48–75. doi:10.1016/S0092-6566(02)00534-2
- Mendelson, M. J., & Aboud, F. Instrument Title : McGill Friendship Questionnaire â € “ Respondent ’ s affection (MFQ-RA) Instrument Author : Cite instrument as : Friendship Questionnaire â € “ Respondent ’ s affection (MFQ-RA) . Measurement Instrument Database for the Social Scien (2012).
- Pennington, N., & Hall, J. A. (2014). An analysis of humor orientation on Facebook: A lens model approach. *Humor*, 27(1), 1–21. doi:10.1515/humor-2013-0053
- Ross, C., Orr, E. S., Sisic, M., Arseneault, J. M., Simmering, M. G., & Orr, R. R. (2009). Personality and motivations associated with Facebook use. *Computers in Human Behavior*, 25(2), 578–586. doi:10.1016/j.chb.2008.12.024
- Samson, A. C., & Gross, J. J. (2012). Humour as emotion regulation : The differential consequences of negative versus positive humour, 26(2), 375–385.
- Saroglou, V., & Scariot, C. (2002). Humor Styles Questionnaire : Personality and Educational Correlates in Belgian High School and College Students, 54(June 2001), 43–55.
- Sirigatti, S., Penzo, I., Giannetti, E., & Stefanile, C. (2014). The Humor Styles Questionnaire in Italy: Psychometric Properties and Relationships With Psychological Well-Being. *Europe’s Journal of Psychology*, 10(3), 429–450. doi:10.5964/ejop.v10i3.682
- Sprecher, S., & Regan, P. C. (2002). Liking some things (in some people) more than others : Partner preferences in romantic relationships and friendships, 19(4), 463–481.
- Tisljár, R. (2011). *A humor szerepe és szerveződése a társas kapcsolatokban. Evolúciós modellek tesztelése.* Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Pszichológia Doktori Iskola Evolúciós-és Kognitív Pszichológiai Program.
- Tisljár, R., & Mohácsi, M. (2013). A humorstílus és a párérték hasonlóságának vizsgálata párok körében - asszortatív párválasztási elemzés. In S. G. Harsányi & Á. Szokolszky (Eds.), *Szegedi Pszichológiai Tanulmányok 2013* (pp. 103–113). SZEK JGYF, Szeged.
- Yip, J. A., & Martin, R. A. (2006). Sense of humor, emotional intelligence, and social competence. *Journal of Research in Personality*, 40(6), 1202–1208. doi:10.1016/j.jrp.2005.08.005
- Zeigler-Hill, V., Besser, A., & Jett, S. E. (2013). Laughing at the Looking Glass : Does Humor Style Serve as an Interpersonal Signal ? *Evolutionary Psychology*, 11(1), 201–226.

MELLÉKLETEK

Melléklet 1. A kérdőív egy része, ahogy a vizsgálati személyek látták:

1. Kérdőív

A következőkben a Facebook használatával kapcsolatban lesznek kérdések. Kérlek, válaszolj őszintén! Használd a következő skálát:

1= Soha 2=Ritkán 3=Néha 4=Gyakran 5=Nagyon gyakran

1. Milyen gyakran frissíted az állapotodat kiírásokkal? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

2. Milyen gyakran frissíted az állapotodat vicces kiírásokkal (vicc, humoros idézet, történet)? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

3. Milyen gyakran frissíted az állapotodat olyan kiírásokkal, melyekben humorosan kritizálsz valakit, vagy valamit? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

4. Milyen gyakran frissíted az állapotodat olyan kiírásokkal, amelyekben nevetségessé teszed magadat? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

5. Milyen gyakran osztasz meg linket? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

6. Milyen gyakran osztasz meg olyan linket, amelyen keresztül humoros tartalom(vicc, fotósorozat, cikk stb.) érhető el? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

7. Milyen gyakran osztasz meg olyan linket amelyen keresztül mások identitásával (személyiségével, származásával) viccelődő tartalom érhető el? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

8. Milyen gyakran írsz kommentet? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

9. Milyen gyakran írsz humoros kommentet? (pl. szóvicc, vicc) *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

10. Milyen gyakran osztasz meg képeket? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

11. Milyen gyakran osztasz meg vicces képeket (pl. állatos, kisbabás)? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

11. Milyen gyakran osztasz meg vicces képeket (pl. állatos, kisbabás)? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

12. Milyen gyakran osztasz meg mások identitásával (személyiségével, származásával) kapcsolatos vicces képeket? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

13. Milyen gyakran osztasz meg internetes mémeket? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

14. Milyen gyakran osztasz meg videót? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

15. Milyen gyakran osztasz meg vicces videókat (pl. stand-up comedy, filmrészlet, vicces filmkritika/Videómánia, Hollywood Hírügynökség)? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

16. Milyen gyakran kedvelsz valamit? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran

17. Milyen gyakran kedvelsz humoros tartalmat (pl. kép, mém, videó, vicc)? *

1 2 3 4 5

Soha Nagyon gyakran
